

PÖYTÄKIRJA

RAKETTI -hankkeen ohjausryhmän kokous 21.1.2014

- Aika: Tiistai 21.1.2014 klo 11–15
Paikka: OKM, kokoushuone Kalevala, os. Meritullinkatu 10, Helsinki
- Osallistujat: Hannu Sirén, OKM, puheenjohtaja
Juha Haataja, OKM (klo 11.30–15)
Ilmari Hyvönen, OKM
Matti Jakobsson, Vaasan yliopisto
Klaus Lindberg, CSC
Mikko Markkola, Tampereen yliopisto
Jouko Paaso, Oulun ammattikorkeakoulu
Mirja Pöhö, Hämeen ammattikorkeakoulu
Teemu Seesto, FUCIO-verkosto
Iikka Siissalo, Helsingin yliopisto
Hanna-Mari Puuska, CSC, ohjausryhmän sihteeri (Pekka Linnan sijaisena)
Tuija Raaska, CSC, ohjausryhmän sihteeri
- Vierailijat: Paula Merikko, CSC
Antti Mäki, CSC
Iikka Niemelä, Aalto-yliopisto (klo 11.15–12.20)
Ossi Raatikainen, CSC

Asiat

1 Kokouksen järjestäytyminen (11:00–11:05)

1.1 Kokouksen avaus, läsnäolijoiden toteaminen ja työjärjestyksen hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen, todettiin läsnäolijat ja hyväksyttiin työjärjestys.

1.2 Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Edellisen kokouksen 12.11.2013 pöytäkirja oli lähetetty ohjausryhmälle kokouskutsun liitteenä. Ohjausryhmä hyväksyi pöytäkirjan.

2 Yleiset asiat (11:05–11:40)

2.1 OKM:n ajankohtaiset asiat

Puheenjohtaja Hannu Sirén kertoi OKM:n ajankohtaisista asioista:

- Nykyinen hallitus tekee viimeiset lakiesityksensä syyskuussa, ja rakennepoliittinen ohjelma tulee saada kuntoon tämän kevään aikana. Talouspoliittinen ministeriövaliokunta tekee maaliskuussa konkreettisia linjauksia. Niihin liittyy muun muassa opiskelijavalintauudistuksen toinen vaihe.
- Ammattikorkeakoulu-uudistuksen toinen vaihe, jossa ammattikorkeakouluista tehdään osakeyhtiöitä ja oikeushenkilöitä, on käynnissä. Valmisteilla ovat mm. säädökset, joilla määritetään hallituksen ja rehtorin päätösvallassa olevat asiat. Säädöksiin on tarkoitus linjata myös hallitusten julkisuuslain noudattamisvelvoite todennäköisesti samansisältöisenä kuin sitä sovelletaan yliopistoissa tällä hetkellä. Lakiesitys annetaan helmikuussa eduskunnan käsittelyyn.
- Opiskelijoiden poissaoloja koskevat säädökset (mm. poissaolo ensimmäisenä vuonna ja välivuosien määrä) ovat valmistelussa, ja ne lähetetään vielä lausunnoille.
- Tutkimuslaitosuudistuksessa tutkimuslaitoksia yhdistetään. Lisäksi tutkimuslaitosten rahoituksesta siirretään seitsemän miljoonaa euroa Akatemian jaettavaksi yhteiskunnallisesti merkittävään tutkimukseen. Uudistukseen liittyy myös yleinen kehittäminen, kuten tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen

RAKETTI

yhteistyötavat (mm. tietojärjestelmät, julkaisutiedonkeruu, tutkimusaineistojen tallennus). Jatkossa ratkaistavana on myös yliopistollisten sairaaloiden tietojen keruu.

Ohjausryhmä merkitsi OKM:n ajankohtaiset asiat tiedoksi.

2.2 Tiedotusasiat

- Tutkijan identifiointi -esiselvityksen toimenpide-ehdotukset ovat lähdössä lausuntokierrokselle korkeakouluihin ja muille sidosryhmille. Ennen lausuntokierroksen päättymistä OKM järjestää aiheesta seminaarin (25.2.2014). Esiselvitys löytyy täältä:
<https://confluence.csc.fi/display/tutki/Tutkijan+identifiointi+-esiselvitys>
- OPIn Synergiaryhmän vuoden 2014 puheenjohtajaksi on valittu tietotuotantopäällikkö Juha-Pekka Pihlajakoski Oulun ammattikorkeakoulusta ja varapuheenjohtajaksi järjestelmäpäällikkö Päivi Lignell Tampereen teknillisestä yliopistosta.

Ohjausryhmä merkitsi tiedotusasiat tiedoksi.

2.3 KTPO:n ja CSC:n välinen vuosisopimus vuodelle 2014

Ilmari Hyvönen esitteli CSC:ltä vuosisopimuksessa ostettavien palvelujen kokonaisuutta ja erityisesti RAKETTI-hankkeeseen sisältyviä ja hankkeesta vakiinnutettuja palveluita.

KTPO on yksi CSC:n palveluja ostava asiakas – muita asiakkaita ovat muut virastot, OKM:n muut yksiköt sekä korkeakoulut. Vuosisopimuksessa määritelty budjetti on samansuuruinen kuin viime vuonna. Sopimukseen sisältyy samat neljä palvelualueita. RAKETTIin liittyviä palveluita ovat erityisesti koulutuksen ja tutkimuksen tietohallinnon palvelut, tietovarastopalvelut (tiedonkeruu, tiedon analyysi ja VIRTATA), arkkitehtuuri-palvelut sekä korkeakoulujen tietohallinnon koordinaatiotehtävät (mm. tutkimuksen- ja opetuksen ja opiskelun alueen tietomallit ja viitearkkitehtuuri). OKM ostaa palveluita pääsääntöisesti korkeakouluille, mutta tilaa niitä myös omiin tarpeisiinsa (esim. tiedonkeruu ja bibliometriikka, korkeakoulujen valtakunnallinen tietovaranto). Esillä arvioinnissa on myös CSC:n palvelujen ostamista koskeva hankintalaki-problematiikka. Korkeakoulujohdon vuosittaisella ICT-kokouksella pyritään lisäämään palvelujen hankkimisen suunnitelmallisuutta, mutta kokoukseen sisältyy myös muita asioita kuin CSC. Kokouksessa pyritään päättämään asioista, joita pidemmällä jännteellä pitää kehittää. Ensimmäinen kokous järjestetään 12.5.2014.

Kerrottiin, että OKM:n omistajaohjaustoiminnasta vastaavan hallinto-osaston ulkopuoliselta tilaama CSC:n palveluiden arviointi on parhaillaan käynnissä ja valmistuu huhtikuuhun mennessä.

Ohjausryhmä totesi, että uusi ohjausmalli on edistysaskel entiseen, sillä sen myötä korkeakoulut pääsevät aiempaa paremmin vaikuttamaan, mitä palveluita CSC tuottaa ja siihen, että palvelut vastaavat selkeämmin varsinaisen toiminnan tarpeisiin. Malli ei kuitenkaan poista ohjauksen haasteellisuutta, esimerkiksi sitä, että oikeista sisällöistä puhutaan oikealla tasolla.

Kysyttiin CSC:n bibliometriikkapalveluista. Kerrottiin, että bibliometriikkakokonaisuuteen kuuluvat julkaisutiedonkeruu ja tietotekniikkapalveluiden tarjoaminen Julkaisufoorumille sekä bibliometrinen laskenta OKM:lle ja SA:lle. OKM on ostanut bibliometrisia analyyseja varten sekä WoS että Scopus -aineistot. Jatkossa bibliometriikkapalveluita pyritään tarjoamaan myös korkeakouluille esimerkiksi tutkimuksen arvioinnin tueksi.

2.4 Avoimen tieteen tiekartta

TTA-hanke päättyi, ja sen jatkoksi OKM on käynnistämässä Avoin tiede ja tutkimus (ATT) -hankekokonaisuutta. Juha Haataja esitteli OKM:ssä valmisteltua Avoimen tieteen tiekarttaa. Tiekarttaan liittyy kolme näkökulmaa: datan avoimuus, julkaisujen avoimuus sekä menetelmien avoimuus. Tavoitteena on pyrkiä avoimen tieteen kärkimaiden joukkoon. ATT:n yhteistyörakenteiden on suunniteltu koostuvat strategiaryhmästä, asiantuntijaryhmästä sekä vuosittaisesta tapahtumasta. Yhteistyörakenteiden on tarkoitus tukea poikkihallinnollista yhteistyötä (korkeakoulut, tutkimuslaitokset, ministeriöt, rahoittajat). Esittämispöytäkirja jäsenten ehdottamiseksi yhteistyörakenteisiin lähetetään lähipäivinä. ATT:n lanseerausseminaari järjestetään 27.3.2014.

RAKETTI

Ohjausryhmä keskusteli hankkeesta. Kysyttiin, onko metadatan standardointia suunniteltu sisällytettävän kehittämiskohteisiin tai onko sellaista jo olemassa. Kerrottiin, että TTA:ssa tehty minimimetatietomalli on lähtökohta aineistojen kuvailuun. ATT:ssa edelleen merkittäviä edistettävä asioita ovat yhteentoimivuus, arkkitehtuuri ja tietomalli. Tulee esimerkiksi huomioida, että kaupalliset kustantajat ovat tekemässä omia järjestelmiä ja niillä on omia tapoja kuvailla aineistoja.

Ohjausryhmä kommentoi, että jotta saataisiin todellista hyötyä tutkimuksen laatuun, tutkimuksen aikaisen datan hallinta tulisi myös ottaa haltuun. Vakiintuneita käytäntöjä on mm. avaruustieteissä, mutta parhaat käytännöt eivät automaattisesti leviä. Mainittiin, että yhteiskuntatieteessä on suositus, että aineistot tallennetaan yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston (FSD) arkistoihin, ja tietoisuutta siitä olisi hyvä levittää. Myös EU-hankkeissa on vaatimuksia datan avoimuudesta. Kommentoitiin lisäksi, että esimerkiksi datan omistajuuteen liittyvät prosessit vaatisivat yhtenäistämistä. Lisäksi pysyvän säilytyksen käyttöä olisi tehostettava.

3 Yhteistyörakenteet RAKETTI-hankkeen päättymisen jälkeen (11:40–13:00)

3.1 Tutkimuksen hallinnon alueen yhteistyön organisoituminen

TUTKI-osahankkeessa on valmisteltu tutkimuksen hallinnon alueen korkeakoulu yhteistyön organisoitua RAKETTI-hankkeen jälkeen. TUTKI järjesti 14.1.2014 yhteistyön käynnistämiseksi kick off -tilaisuuden: <https://confluence.csc.fi/pages/viewpage.action?pageId=35982601>

Iikka Niemelä (Aalto-yliopisto) esitteli tilaisuuden tuloksia.

TUTKI-osahankkeessa on pohdittu ruohonjuuritason yhteistyöfoorumien organisoitua jatkossa (hyvät käytännöt, vertailu, yhteinen tekeminen, asiantuntijoiden tunnistaminen). Tarpeita on lisäksi konkreettisella tasolla – esimerkiksi tietomallityöryhmä asiantuntijaelimenä tuottaisi yhtenäistä kansallista näkemystä alueen käsitteistöstä. Kick off -tilaisuudessa pohdittiin, kuinka yhteistoimintaa saataisiin aikaan tutkimuksen hallinnon alueella, jossa on paljon eri toimialueita, mutta vähän niiden välistä yhteistyötä. Tilaisuudessa todettiin, että tarvitaan myös verkostossa käsiteltävien aiheiden priorisointia, ja ajatuksena on ollut, että yliopistojohto (esim. tutkimusvararehtorit) vuosittain päättäisivät yhteistyön agendasta.

Ohjausryhmä keskusteli tutkimushallinnon yhteistyön kehittämisestä. Todettiin, että käsitteenä tutkimushallinto jakautuu erilaisiin asioihin (mm. taloushallinto, tietohallinto). Mainittiin, että suunnitellussa verkostossa agenda on laajempi kuin vain tietohallinnon näkökulma.

Kommentoitiin, että tieteen ja tutkimuksen alueella toimijoiden joukko laajenee. Tutkimus ei ole pelkästään yliopiston sisällä tapahtuvaa, vaan tehdään yhä enemmän esim. yritysten kanssa. Hyviä käytäntöjä olisi tarpeellista jakaa esimerkiksi yliopistojen ja yritysten välisistä sopimuksista. Myös tutkimuslaitossektori olisi hyvä olla mukana verkostossa. Kerrottiin, että käynnistämävaiheessa verkoston skouppina ovat olleet yliopistot ja ammattikorkeakoulut, mutta ajatuksena ei kuitenkaan ole tehdä verkostosta poissulkevaa, vaan myös tutkimuslaitokset ovat tervetulleita. TUTKI:ssa on käyty dialogia myös rahoittajien kanssa, ja tavoitteena on raportoinnin yhdenmukaistaminen. Nyt kukin toimija hoitaa asioita omista lähtökohdistaan, mutta pidemmällä tähtäimellä myös näitä asioita voitaisiin katsoa yhdessä.

Toivottiin myös, että ammattikorkeakoulujen soveltavan tutkimuksen näkökulma olisi verkostossa esillä. Mainittiin yhtenä kehitettävänä asiana yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välinen yhteistyö tohtorikoulutuksessa. Valtakunnallisella tasolla tulisi pohtia mm. sitä kuinka TKI-työtä voidaan hyödyntää tohtorikoulutusohjelmissa, jotka ovat kuitenkin yliopistojen ohjauksessa.

Todettiin, että laaja verkosto helpottaa esimerkiksi neuvotteluasetelmia ja se voisi tukea toimialajohtajien asemaa paremmin korkeakouluissa (vrt. OHA-forum, FUCIO). Tutkimushallinto on tähän asti ollut katveessa korkeakoulujen sisällä.

Kysyttiin, miten verkosto suhteutuu valmistelussa olevaan ATT-hankkeeseen. Todettiin, että verkosto istuu hyvin ATT-malliin ja sen suunniteltuun toimintaympäristöön.

Todettiin, että jos korkeakoulut ovat valmiita verkostoa pyörittämään, se on tarpeellinen. OKM:n kannalta kuitenkin tekemisen sisältö määrittää, miten verkosto kokonaisuudessaan organisoidaan. OKM on muutama vuosi sitten lopettanut verkostojen tukemisen, mutta jos syntyy konkreettisia aihioita, joissa verkosto voi olla tekijänä, niitä voidaan pohtia erikseen ja ne voidaan ottaa huomioon CSC:n vuosisopimuksessa. Esimerkiksi korkeakoulujen viitearkkitehtuuria ja tietomallia hoidetaan CSC:n kautta, koska OKM:llä ei ole siihen omia

RAKETTI

henkilöresursseja. Opintohallinnon puolella OKM resursoi koordinaatiopalveluita, ja suunniteltu tutkimushallinnon verkosto on osittain analoginen sen kanssa ja siitä on otettu mallia.

Todettiin, että suunnitelma on hyvä, ja sen mukaan voidaan edetä. Suositeltiin, että suunnittelussa huomioidaan myös tutkimuslaitokset ja ATT-hanke.

3.2 Opiskelun ja opetuksen tukipalveluiden ja hallinnon alueen yhteistyön organisoituminen

AAPA, FUCIO, amk-opintoasiainpäälliköt ja OHA-forum ovat perustaneet valmistelevan yhteistyöryhmän, joka aloitti toimikautensa 7.1.2014. Paula Merikko esitteli ryhmän valmisteleman opiskelun ja opetuksen tukipalveluiden ja hallinnon alueen yhteistyön liiketoimintasuunnitelmaluonnoksen.

OKM:n ohjausrakenneluonnoksen mukaan korkeakoulut organisoivat itse opiskelun ja opetuksen tukipalveluiden ja hallinnon yhteistyön CSC:n koordinaatiotuella. Verkostojen tapaamisessa 13.12.2014 sovittiin opiskelun ja opetuksen tukipalveluiden ja hallinnon alueen yhteistyön ohjausrakenteena toimivan yhteistyöryhmän perustamisesta sekä sen tavoitteista, tehtävistä ja edustajista. Yhteistyöryhmän päätavoite on kehittää ja ylläpitää yhteistä korkeakoulujen opiskelun ja opetuksen tukipalveluiden ja hallinnon kokonaisuutta.

Ohjausryhmä totesi, että prosesseihin liittyvät asiat valtakunnallistuvat ja yhteistyö on välttämätöntä. Ohjausryhmä keskusteli, tarvitseeko ryhmän hakea mandaattia UNIFILta ja ARENELta. Todettiin, että "mandaatti"-sana on harhaanjohtava, eikä sitä tulisi käyttää. Jos kyse on yhdessä sopimisesta, suunnittelusta ja kehittämisyhteistyöstä, asia voidaan esitellä rehtoreille ja ne voivat sanoa kantansa. Resurssien käyttöön ei kuitenkaan voida antaa mandaattia.

Kahvitauko (13:00–13:15)

4 OPI-osahanke (13:15–14:00)

4.1 Korkeakoulujen opiskelun ja opetuksen tukipalveluiden ja hallinnon viitearkkitehtuuri

Paula Merikko (CSC) esitteli OPI-osahankkeessa tehtävää arkkitehtuurityötä. Viitearkkitehtuuridokumentin uusin versio on ladattavissa Confluencesta: <https://confluence.csc.fi/display/OPI/OPI-viitearkkitehtuuri>

Viitearkkitehtuurin kehittämisprosessi on jatkuva ja työ jatkuu version 1.0. julkistamisen jälkeenkin. Viitearkkitehtuuria on tehty bottom-up -periaatteella siten että tavoitetila on asetettu Synergiaryhmässä.

Ohjausryhmä totesi, että jäsentely prosesseista on hyvä ja tärkeä. Esimerkiksi hakeutumiseen, opetussuunnitteluun ja opiskeluoikeuden syntymiseen liittyy valtakunnallisesti paljon kehittämistä. Mainittiin rakennerahistokauden yhtenä pääteemana oleva työllistyminen. Siihen liittyvät dokumentit valmistuvat keväällä, ja niistä voisi löytää jotain liittyviä opiskelun jälkeiseen toimintaan.

Pidettiin hyvänä, että verkostojen kautta tieto välittyy. Kommentoitiin, että yhdessä tehdessä täytyy luopua omista tulkinnoista ja todettiin, että usein samoilla asioilla on eri nimiä. Esimerkiksi OTM:ssä on havaittu, että yliopistot toimivat melko samoin. Myös monissa muissa hankkeissa keskustelu on laajentunut ja pyritään välttämään päällekkäistä työtä. Toivottiin, että kuvaukseen voitaisiin liittää tietoa, mitä on saatu aikaiseksi, mitä järjestelmiä on saatavilla ja miten niitä voidaan ottaa käyttöön (esim. PEPPI, TIPTOP).

Pohdittiin, onko kaikkia prosesseja olemassa kaikissa korkeakouluissa ja millä tasolla kuvausta tulisi hyödyntää. Todettiin, että viitearkkitehtuuri ei sido siten, että kaikki osiot pitäisi olla käytössä kaikissa korkeakouluissa, mutta mikäli ne ovat käytössä, viitearkkitehtuuria suositellaan hyödynnettävän.

Kommentoitiin, että vastaava kuvaus tarvittaisiin myös tutkimuksesta.

4.2 Korkeakoulujen valmistautuminen haku- ja valintajärjestelmä uudistukseen

Ossi Raatikainen (CSC) esitteli korkeakoulukohtaista tilannetta:

<https://confluence.csc.fi/display/OPI/Opintopolun+tilanneseuranta+korkeakoulujen+osalta>

Ohjausryhmä kommentoi, että aikataulu on erittäin haastava korkeakouluille. Toisaalta kuitenkin todettiin, että vaikka tekemistä on paljon, se ei ole tullut korkeakouluille yllättäen. Työ voidaan tarvittaessa tehdä korkeakouluissa vaikka käsin, mutta paljon riippuu siitä, onko kaikilta korkeakouluilta perusdata saatavilla. Korkeakouluja pitäisi viestiä paremmin, että niiden on varauduttava resurssein siihen, että valintatiedot ovat olemassa. Tiedekunnat tavallisesti määrittävät hakukohteet, ja kaikissa korkeakouluissa ei vielä ole edes

RAKETTI

päätetty hakumenetelmiä.

Mainittiin, että CSC:ssä tässä asiassa tehty työ olisi voinut kuulua OPH:llekin, mutta nyt yhteistä asiakkuutta on hoidettu RAKETTI-hankkeen osana ja VIRTA-projektista opituin toimintatavoin. Jatkossa tulee pohtia, miten tekninen asiakkuus OPH:n suuntaan hoidetaan.

5 Korkeakoulujen tietovaranto (14:00–15:00)

5.1 Tietovarannon ja tilastoinnin ajantasaisuus. Case julkaisutiedonkeruun kehittäminen

Antti Mäki ja Hanna-Mari Puuska (CSC) esittelivät valtakunnallisen julkaisutiedonkeruun kehittämissuunnitelmia sekä tiedonkeruuprosessin vaikutuksia tilastointiin.

Toiminnan tarpeet sekä ohjaus ja strategiset tavoitteet sekä toisaalta tietovarannon rakentaminen ja laatu-tavoitteet asettavat erilaisia vaatimuksia tietojenkeruulle. Julkaisutiedonkeruussa korkeakouluilla on mahdollista täydentää edellisen vuoden tietoja, mikä asettaa haasteita sekä tiedonkeruun tekniselle toteutukselle että eri vuosien tilastojen vertailukelpoisuudelle.

Ohjausryhmä totesi, että yksinkertaisissa käyttötarkoituksissa (esim. tilastointi) riittää summittainen tarkkuus, mutta toiminnassa voidaan tarvita eksaktia tietoa. Ohjausryhmä totesi, että tilastovirhe ei kuitenkaan voi olla peruste jakaa rahoitusta väärässä suhteessa, vaan tietoja voidaan korjata.

Mainittiin, että rahoitusmallityöryhmässä on ollut esillä JUFO-tasojen päivittäminen jälkikäteen aikaisemmille myös vuosille, kun luokitusperusteita tänä vuonna muutetaan. Muutoksen tarkoituksena on korjata JUFO-luokituksen epätasapuolisuutta eri tieteenaloilla. Kommentoitiin, että varastoitujen tietojen luokittelu uudestaan on kuitenkin ongelmallista. JUFO-luokituksella on paikallisesti myös toisenlaisia käyttötarkoituksia.

5.2 VIRTA-tilannekatsaus

Antti Mäki esitteli VIRTA-projektin tilannekatsausta:

- Tuki korkeakouluille tietosisältöjen käsittelykäytänteisiin liittyen jatkuu osana korkeakoulujen tietointegraatioiden toteutusprojekteja
- Tietovaranto on tällä hetkellä tuotannonomaisessa ylläpitovaiheessa
- Viranomaistiedonkeruiden pilotointi Aallon ja Metropolian kanssa käynnissä
- Ennakoauditointi toteutetaan huhtikuun loppuun mennessä
- Tietoturva-auditointi toteutetaan korotetun tietoturvatason vaatimusten mukaisesti
- Suurin osa korkeakouluista on jo testauksessa tai tuotannossa
- Yliopistot sähköistävät vanhoja tutkintotietoja tällä hetkellä.
- Joillakin ammattikorkeakouluilla ei ole itsellään tutkintotietoja vanhoista tutkinnoista, vaan ne on siirretty maakunta-arkistoon, josta ne pitäisi hakea.
- OKM:n määräys- ja ohjeet tietovarannon käytöstä tietovarannon käytöstä ovat valmistelussa

Mainittiin, että tällä hetkellä Tilastokeskus että OKM kysyvät melkein samaan aikaan tietoa tutkinnoista. VIRTAa voisi hyödyntää tässä.

Yksi tietovarannon mahdollinen laajentumiskohde ovat julkaisutiedot, joita selvitetään parhaillaan. Velvoittavuutta pitää miettiä, sillä korkeakouluilla on käytössään hyvin eritasoisia järjestelmä ratkaisuja. Ohjausryhmä kommentoi, että ammattikorkeakoulujen julkaisut ovat myös rahoituksen pohjana, joten nekin pitäisi tiedonkeruuprosessista huolimatta olla siirrettävissä tietovarantoon.

Seuraavat kokoukset

RAKETTI-ohjausryhmän viimeinen kokous pidetään perjantaina 7.3.2014 klo 12–16 (Ravintola Sipuli).